

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПРЕВЕНЦІЇ ПІА ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

Також встановлюється наявність магнетизму визначених фрагментів банкнот приладом для локального або магнітооптичного магнітного контролю. В обох випадках необхідно мати інфрачервоні та магнітні карти зразків спірних банкнот, що відповідають досліджуваним грошовим знакам.

Експертом остаточний висновок може бути сформований тільки коли вивчений весь комплекс захисних елементів, а не на основі однієї з ознак.

Кожний з нас постійно зустрічається з питанням дійсності банкноти (у процесі купівлі-продажу, обміну валюти і т.д.); і не завжди ми маємо можливість без “елементарних” знань елементів захисту, визначити підробку.

Час не стоїть на місці, розвиток науково-технічного прогресу, постійне удосконалення сучасного обладнання, дає можливість злочинцям виготовляти все більш кращі підроблені гроші, і тільки постійна увага і знання, дають можливість уникнути таких проблем.

Список використаних джерел:

1. П. Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко та ін..Криміналістика: Підручник. / За ред. П. Д. Біленчука- 2-ге вид., випр. і доп.- К.: Атіка,2001.- 544 с..2001.URL: https://sci.house/kriminalistika-knigi_1075-scibook/naukovi-zasadi-tehniko-kriminalistichnogo.html

2. Воробей Олена Вячеславівна. Криміналістичне дослідження паперових грошей України: дис... канд. юрид. наук: 12.00.09 / Національна академія внутрішніх справ України МВС України. - К., 2004.[Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://www.disslib.org/kryminalistychnedoslidzhennja-paperovykh-hroshej-ukrayiny.html>

3. П.Д. Біленчук, В. К. Лисиченко, Н. І. Клименко та ін.. Криміналістика: Підручник. / За ред. П. Д. Біленчука- 2-ге вид., випр. і доп.- К.: Атіка,2001.- 544 с.. 2001[Електронний ресурс] -Режим доступу: https://works.doklad.ru/view/0_pRqb188NM.html

Ющенко Н.П., курсант 3-го курсу ННІ№3 НАВС
*Науковий керівник:*доцент кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент **Курилін І.В.**

ПСИХОЛОГІЧНИЙ ПРОФІЛЬ ОСОБИ НЕВІДОМОГО ЗЛОЧИНЦЯ ПРОФАЙЛІНГ

В інтеграції до європейського простору усі сфери життя та професійної діяльності людей у нашій країні невинно розвиваються.Зокрема, у діяльність Національної поліції усе більше впроваджуються здобутки психологічної науки. Орієнуючись на позитивні результати залучення до попередження і розслідування злочинів психологів у правоохоронюваних органах зарубіжних країн, працівники Національної поліції України починають впроваджувати цей досвід в свою діяльність.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ В СФЕРІ ПЕРЕВІДКІ ПІА ЗАЛОБІТАННЯ КОРУПЦІЇ

Одним із основних психологічних здобутків, які використовуються у правоохоронній системі, є профайлінг (від англійського Profile – профіль) – сукупність методів і методик оцінки та прогнозування поведінки особи на основі найінформаційніших ознак, психологічного портрета особи, характеристик зовнішності, невербальної і вербальної поведінки, місцезнаходження та ін. [1, с.60-67].

У зарубіжних країнах (США, Ізраїлі, Німеччині, тощо) профайлінг використовується у двох аспектах:

1) для пошуку невідомого злочинця за слідами вчиненого ним злочину (найчастіше – серійних злочинів насильницького характеру);

2) для попередження протиправних дій шляхом перевірки підозрілих осіб (обшук, перевірка документів, аудіовізуальна діагностика).

Нині в Україні немає чітких критеріїв, а також офіційної обумовленості використання профайлінгу у діяльності поліції. [10, с.262].

Слід зауважити, що специфіка психологічного профілю особи невідомого злочинця полягає в тому, що він надає можливість слідчому перевірити версії, які виникли в ході розслідування кримінального провадження або побудувати нові версії, звзити коло підозрюваних осіб, зокрема, зосередити увагу на певних психологічних, соціальних чи демографічних особливостях особи невідомого злочинця.

У теорії криміналістики існують різні підходи до визначення сутності та значення психологічного профілю.

Останнім часом у криміналістичній літературі часто досліджують поняття «пошуковий портрет (профіль)» та «психологічний портрет злочинця», розгляд яких здійснюється з допомогою спеціалістів-профайлерів (психологів, психіатрів, соціологів, лінгвістів, сексопатологів, тощо.), які на підставі аналізу зібраної у провадженні інформації формулюють висновки про особу невстановленого злочинця. Вчені здебільшого пропонують методики складання психологічного портрета злочинця, орієнтуючись на інформацію з кримінального провадження, зібрану з усіх можливих джерел.

Поняття «психологічний портрет злочинця» слід розглядати в широкому значенні, бовінпередбачаєсоціальну, статево-вікову та власнепсихологічну характеристику.

У свою чергу, психологічна характеристика особи містить різні компоненти, зокрема вольовий, інтелектуальний та емоційний, в межах яких розглядають властивості (темперамент, характер, здібності, навички, вміння), стани (ситуаційні прояви почуттів, уваги, волі, мислення, уяви), процеси сприйняття, пам'яті, мислення, виникнення мотивацій, почуттів, прийняття рішень, ставлення до події.

Одна з найбільш повних характеристик сучасних поглядів на психологічний портрет злочинця належить В.О. Образцову, який під цим терміном розуміє систему зведень про психологічну й інші ознаки особи, істотні з погляду її виявлення і розшуку, яка складається з трьох типів інформаційних моделей. Одні з них містять достовірні (позитивні) знання про

ознаки шуканого суб'єкта (такі моделі формуються на підставі свідчень потерпілих, очевидців злочину, інших даних, зібраних на процесуальній основі)[6, с.448].

Психологічний профіль (портрет) розшукуваного злочинця як один із різновидів криміналістичних уявних моделей – це система зведень про психологічну й інші ознаки даної особи, важливих з погляду його виявлення й ідентифікації. Синонімами методу психологічного профілю називають психолого-криміналістичний, пошуковий методи, розшуковий портрет невідомого злочинця, модель невідомого злочинця [3, с. 239].

У США, Канаді та Західній Європі моделювати особистість невстановленого злочинця дослідники починають з кінця 50-х років ХХ століття. Тому на цей момент в англійських країнах термінологія вже клалася. Під профілюванням розуміють процес формування психологічного «портрета» правопорушника (набору характеристик особистості) на основі наявної інформації про злочин (його місце, особистість жертви, особливості та ін. відомості).

Процес профілювання заснований на переконанні в тому, що особистість злочинця проявляється в особливостях його поведінки. Він (злочинець) повторює свою поведінку, а деякі вчинки доведені до автоматизму, тобто випадають за грань свідомого контролю. В результаті злочинець залишає «сліди», так звані «психологічні маркери», за якими «профайлер» може його обчислити, тобто зробити висновки про його особистість.

Між профілюванням і слідчою роботою існує тісний зв'язок. Однак профайлер на відміну від слідчого розшукує не конкретну людину, а створює модель особи, яка вчинила злочин. Створена ним модель лягає в основу рекомендацій щодо розкриття злочину і пошуку злочинця. Профайлер може скласти фоторобот, але за умови, що у нього буде достатньо інформації.

Результатом профілювання може бути: опис зовнішніх ознак розшукуваного за методом словесного портрета; графічне або фотографічне моделювання цих ознак; збірні (синтетичні) портрети зовнішності розшукуваного, що складаються за допомогою технічних засобів-компараторів, ідентифікаторів і фотороботів.

Як правило, профайлер здатний встановити віковий діапазон, расову приналежність, «модус операнди» (образ дій), рівень освіти і спосіб життя, звичку до користування певним транспортом, ймовірність наявності судимостей або звернень до психіатрів, і, можливо, особисті психологічні риси. Псіхопрофіль може описувати сценарій фантазій конкретного вбивці або навіть окреслити місце можливого проживання.

Прикладом є Девід Кантер, психолог, який займається профілюванням, консультував поліцейських, які розслідували серію згвалтувань і вбивств в Лондоні в середині 1980-х років. Використовуючи інформацію про злочини, надану поліцією, а також свої пізнання в психології, він припустив, де злочинець жив (в районі перших трьох нападів), ким міг працювати

(різноробочий, ймовірно, пов'язаний із залізничним підприємством), який його соціальний статус (одинокий чоловік) і який його «психологічний бекграунд», що послужив стимулом для вчинення злочину.

Створений Кантером психопрофіль дозволив поліції звузити список підозрюваних (спочатку він налічував близько тисячі чоловік), зосередившись на особистості Джона Даффі. Його заарештували, а пізніше довели вину і засудили. «Портрет злочинця» не використали в суді як доказ провини нападника [7].

Процес побудови психологічного портрета складається з п'яти основних стадій. Перша стадія: збір інформації. Спеціаліст ретельно оглядає місце події. Будь-яка незначна деталь може сприяти звуженню кола підозрюваних. Основні джерела інформації: фотографії (причому їх повинна бути значна кількість), відеозапис, опитування, які заповнюються слідчим під час проведення огляду місця події, детальні результати судмедекспертизи (якщо її проводили), максимально повна інформація про жертву (для створення віктимологічного «психологічного портрета»).

Друга стадія: класифікація невідомого злочинця. Домінантною класифікаційною підставою виступає факт організованості злочинця. Це ступінь планування і фактор чіткості визначення жертви.

Наступна важлива підстава для класифікації: мотивація злочинця. Виділяють тип-привид (доцільність злочину виправдовується з точки зору будь-яких моральних чи релігійних поглядів) і тип-гедоніст (злочин скоюється в силу бажання його вчинити).

І третя підстава: мета вчинення злочину. Тут виділяють злочинця, зосередженого на процесі (у разі сексуальних убивств тут йде орієнтування на згвалтування і вбивство) і злочинців, зосереджених на акті (в разі сексуального вбивства йде орієнтування на згвалтування). Слід зазначити, що третя підстава стосується більшою мірою до серійних вбивць.

Третя стадія: створення імовірної моделі особистості злочинця.

Систематизація всієї отриманої інформації про злочинця і підготовка рекомендацій щодо оптимізації розслідування злочинів.

Четверта стадія: припущення стратегії захоплення. На підставі висновку профайлера з достатнім ступенем вірогідності прогнозуються обставини (місце, час, жертва і т. д.). Здійснення наступного злочину і рекомендації по затриманню злочинця.

П'ята стадія: розробка рекомендацій щодо тактики допиту злочинця [7]. Метод профілювання досі не прийняли в якості наукового. Питання є і до методики, і до проблем, що виникають при її використанні на практиці. Наприклад, профілювання ефективно при розслідуванні вбивств на сексуальному ґрунті, ритуальних вбивств, згвалтування, безмотивних підпалів. Це є позитивним внеском до однієї з методик які вивчає криміналістика. Однак поліцейські відзначають, що профілювання «не працює», коли жертва — лише засіб в досягненні злочинної мети.

Недоліком є і те, що профайлерам для роботи потрібно максимум інформації, а це велика рідкість. Більш того, історично склалося так, що основний метод отримання інформації про природу поведінки злочинців певної категорії — це інтерв'ю особи, яка вчинила подібний злочин. Так, така «бесіда» несе користь. Але вона також несе і спірну інформативну цінність.

Багато дослідників вважають профілювання швидше мистецтвом, ніж наукою. Вони не знаходять в ньому системи. Однак, завдяки цій методиці, було розкрито чимало злочинів в США і Західній Європі.

Аналіз зарубіжної літератури дозволяє дійти висновку, що, зокрема, американські вчені використовують термін «кримінальне профілювання» (або «кримінальний профіль злочинця»), визначаючи його як практику прогнозування особи злочинця, її поведінкових, демографічних характеристик, основою для визначення яких є докази, отримані на місці події [3, с.229–235].

Таким чином використання профайлінгу, як складової частини діяльності правоохоронних органів має позитивні й негативні аспекти. В Україні в діяльності правоохоронних органів профайлінг лише починають упроваджувати, тому актуальним є подальше розроблення цієї проблематики з урахуванням зарубіжного досвіду.

Список використаних джерел:

1. Черкасова Е.С. Криминальный профайлинг как ориентирующий метод поиска преступника при совершении преступления в ситуации неочевидности. Профайлинг и медиация. Калуга: Научно-образовательный Центр социально-гуманитарных технологий Калужного государственного университета им. К.Э. Циолковского, 2016. 290 Ст. 60-70.

2. Анфиногенов А.И. Психологический портрет преступника, его разработка в процес се расследования преступления: автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.06 / Александр Иванович Анфиногенов. – Москва, 1997.

3. Ижнина Л. П. Значение криминалистических следов и психологического портрета неизвестного преступника в расследовании серийных сексуальных преступлений / Л. П. Ижнина, Д. Т. Рязанов // Вестник Нижегородского университета им. Н. И. Лобачевского. – 2009. – № 4. – Ст. 232–236.

4. Психолого-криміналістичний портрет невстановленого злочинця; / М-во внутрішніх справ України; Експертна служба; [авт.-уклад.: С.О. Шевцов, А.І. Тимошенко, С.М. Лозова]. – Харків, 2011. – Ст. 84: рис., табл.

5. Сафуанов Ф.С. Сравнительный анализ различных методов составления психологического портрета предполагаемого преступника / Ф.С. Сафуанов, Е.А. Назарова // Психология и право. – 2011.

6. Образцов В. А. Криминалистическая психология / Виктор Александрович Образцов, Сафо Николаевна Богомолова. – Москва: Юнити-Дана, 2002. – Ст. 448.

7. Ахмедшин Р. Л. Методика построения психологического портрета” преступника в зарубежной криминалистической науке [Электронный ресурс]. – Режим доступа: [http:// www.jourclub.ru/34/1335/](http://www.jourclub.ru/34/1335/).

8. Папкін А.І., Афіногенов А.І. Психологічний портрет злочинця : поняття, види, методика складання // Право і юридична психологія.- М.,1995.- Вип.1.-Ст.6-14.

9.Дормидонтов А.В. Профайлинг : учеб. пособие /А.В. Дормидонтов, И.А. Семенова – Ульяновск : УВАУ ГА (И), 2011. – Ст. 111.

10.Образцов В.А., Богомолова С.Н. Криминалистическая психология : Учеб. Пособие для вузов. – М: ЮНТБТ-ДАНА, Закон и право, 2002. – Ст. 447.

Ющенко В.П., курсант 3-го курсу ННІ№3 НАВС
Науковий керівник: доцент кафедри
криміналістики та судової медицини НАВС,
кандидат юридичних наук, доцент **Курилін І.В.**

ВИКОРИСТАННЯ «ПРОФАЙЛІНГУ» ТА ПРИЙОМІВ ВЕРИФІКАЦІЇ ПРИ ПРОВЕДЕННІ ДОПИТУ

Задачою будь-якого допиту є отримання значимої для слідства інформації, однак використовуючи звичайну тактику ведення допиту, слідчий буде частіше всього отримувати неправдиві показання.

Цю проблему можна вирішити запозичивши в зарубіжних країнах профайлінг для використання в слідчій роботі. Саме використання профайлінга та методики верифікації при проведенні допиту дозволить підвищити його точність до 68%, тоді як використання звичайної тактики обвинувачення дає здатність встановити істину до 40%. Застосування профайлінга дозволить поліції вміти розпізнавати істинний сенс міміки, жестів, почерку, осанки, пози, ходи, виразу обличчя і рухів співбесідника, способи виявлення брехні, вмінню розрізняти маньяка, терориста, вбивцю, підпалювача та ін. у натовпі [1, с. 360].

Профайлінг ("Profile" - профіль) - це поняття, що означає сукупність психологічних методів і методик оцінки та прогнозування поведінки людини на основі аналізу найбільш інформативних приватних ознак, характеристик зовнішності, невербальної та вербальної поведінки. Отже, профайлінг – це напрям психології, котрий вивчає методи виявлення замовчуваної, прихованої людиною інформації, її намірів (часто злочинних), нещирості, брехні [6, с. 295-299].

Одним із методів ведення допиту є використання прийомів верифікації при проведенні слідчих (розшукових) дій та здійсненні оперативно-розшукових заходів. Верифікація являє собою сукупність методів, прийомів і способів оцінки достовірності (правдивості) показань на основі знань про психологію особистості, вербальних і невербальних комунікаціях, оцінки